

THOUGHT OF NACHMANIDES: VAYIGASH: COUNT THE MIRACLES

Gavriel Z. Bellino – December 16, 2015

ספר בראשית מו:טו ספר בראשית מו:טו

These are the sons of Leah, whom she bore to Jacob אֵלֶה בְּנֵי לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲלְב בְּפַדַּן in Paddan-aram, with his daughter Dinah; all his sons אֲרָם וְאֵת דִּינָה בִתּוֹ כָּל נֶפֶשׁ בָּנָיו and his daughters [numbered] thirty-three.

THE CHILDREN OF LEAH

REUBEN (1)

HANOCH (2), PALLU (3), HEZRON (4), CARMI (5)

SIMEON (6)

JEMUEL (7), JAMIN (8), OHAD (9), JACHIN (10), ZOHAR (11), SHAUL (12)

LEVI (13)

GERSHON (14), KOHATH (15), MERARI (16) (JOCHEBED)

JUDAH (17)

ER (X), ONAN (X), SHELAN (18), PEREZ (19), ZERAH (20), HEZRON (21), HAMUL (22)

ISSACHAR (23)

TOLA (24), PUVAH (25), IOB (26), SHIMRON (27)

ZEBULUN (28)

SERED (29), ELON (30), JAHLEEL(31)

DINAH (32)

Nachmanides on Genesis 46:15

THIRTY AND THREE. But in the above enumeration you will find only thirty-two. However, the one whose name is omitted is Jochebed who was born as they entered the border city, as it is said, "Jochebed, the daughter of Levi, whom [her mother] bore to Levi in Egypt." She was born in Egypt, but she was not conceived in Egypt. This is the view of our Rabbis.

פרוש הרמב"ן על ספר בראשית מו:טו

(טו) שְׁלְּשִׁים וְשָׁלשׁ. וּבִפְּרָטָן אִי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא שְׁלשִׁים וּשְׁתַּיִם, אֶלָּא זוֹ יוֹכֶכֶּד שֶׁנּוֹלְדָה בִּכְנִיסָתָן לְעִיר, שֻׁנָּאֲמַר (בַּמִּדְבָּר כ״ו נ״ט) אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵנִי בְּמִצְרַיִם, לֵידְתָהּ בְּמִצְרַיִם וְאֵין הוֹרָתָהּ בְּמִצְרַיִם, זוֹ הִיא שִׁטַת רַבּוֹתִינוּ

(סוֹטָה י״ב.):

But Rabbi Abraham Ibn Ezra replied, saying that "This is surprising, for if so, why did Scripture not mention the wonder that befell her, for she gave birth to Moses when she was one hundred and thirty years old? And why did it mention the case of Sarah who gave birth when she was ninety years old? This distress was not yet sufficient for us so that the poets came and composed liturgical poems for the day of *Simchath Torah*, wherein they state, 'Jochebed, my mother, will be comforted after me,' and thus she was two hundred and fifty years old at the death of Moses! Is the proof of the poets for this longevity of Jochebed because Ahijah the Shilonite lived a life of great duration? If so, this is but an Aggadic tradition or the opinion of a single authority." These are the words of Rabbi Abraham Ibn Ezra.

Now lest he be wise in his own eyes in contradicting the words of our Rabbis, I must answer him and say that in any case, there is in the matter of Jochebed a great wonder of the hidden miracles which constitute the foundation of the Torah. Jochebed was Levi's actual daughter, and not merely his offspring, as it is written, Jochebed, the daughter of Levi, whom [her mother] bore to Levi, and it is furthermore written, "And Amram, took himself Jochebed his father's sister for a wife". Now if we would say that Levi begot Jochebed in his younger years, just as he begot all his sons, this would place her birth soon after his descent into Egypt, and she would have been very old at the time of Moses' birth, at or near the age stated by our Rabbis.

וְרַבִּי אַבְרָהָם הֵשִׁיב וְאָמֵר כִּי זֶה תֵּימָה,
אָם כֵּן לָמָה לֹא הִוְכִּיר הַכָּתוּב
הַפֶּלֶא שֶׁנַצְשָׂה עִמָּה שֶׁהוֹלִידָה מֹשֶׁה וְהִיא
בַּת מֵאָה וּשְׁלֹשִים שָׁנָה, וְלָמָה הִוְכִּיר דְּבַר
שֶׁרָה שֶׁהָיְתָה בַּת תִּשְׁעִים. וְלֹא דֵּי לָנוּ זֶה
הַצַּעַר עַד שֶׁעָשוּ הַפַּיְטָנִים פִּיוּטִים בְּיוֹם
שִׂמְחַת תּוֹרַה יוֹכֵבֵּד אִמִי אַחֲרֵי הִתְנַחֲמִי,
וְהֹנֵּה הִיא בַּת מָאתַיִם וַחֲמִשִׁים שָׁנָה. וְכִי
וְהַנֵּה הַשִּׁלוֹנִי חָיָה כָּךְ וְכָךְ שָׁנִים, דֶּרֶךְ

וְהַבָּה פֶּן יִהְיֶה חָכָם בְּצִינִיו בִּסְתִירַת דְּבְרֵי רַבּוֹתִינוּ, אֲנִי צָרִיךְ לַעֲנוֹת דְּבְרֵי רַבּוֹתִינוּ, אֲנִי צָרִיךְ לַעֲנוֹת אַלְיוּ. וְאוֹמַר, כִּי עַל כָּל פָּנִים יִהְיֶה בִּּדְבַר יוֹכֶבֶד פֶּלֶא גָּדוֹל מְן הַנִּסִים הַנִּסְתָּרִים שָׁהֵם יְסוֹד הַתּוֹרָה, כִּי הִיא בַּת לֵוִי עַצְמוֹ, שְׁהֵם יְסוֹד הַתּוֹרָה, כִּי הִיא בַּת לֵוִי עַצְמוֹ, לֹא מִתְיַחֶסֶת אֵלָיו, כְּמוֹ שֻׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כ״וֹ לֹא מִתְיַחֶסֶת אֵלָיו, כְּמוֹ שֻׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כ״וֹ נִי״ט) אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָה לְנִיִי בְּמִצְרִיִם. וְעוֹד בְּתוֹנִי (שְׁמוֹת ו׳ כִּי) אֶת יוֹכֶבֶד דֹּדְתוֹּ וְהְנָה אִם נֹאמֵר כִּי הוֹלִיד אוֹתָה בְּבְחַרוּתוֹ כַּאֲשֶׁר הוֹלִיד בְּלֹתְה בִּיְתָה אַחַרוּתוֹ כַּאֲשֶׁר לְמִנְי בְּלָב, מְשָׁה וְנְכִים מְעָט, הִנֵּה הִיא בְּלֶדֶת משָׁה וְבִּנְה לִיִּ מְלָה לָנִי אוֹ קָרוֹב לוֹ:

And if we would say that he begot her after he resided in Egypt for many years—say, for a period of fifty seven years—then Levi would have been one hundred years old at Jochebed's birth, for when he went down to Egypt he was forty-three years of age. In that case, there were two great wonders! [Levi, at the time he begot Jochebed], was as old as Abraham, concerning whom Scripture mentions, "Shall a child be born to him who is a hundred years old?" And it is further written, "And my lord is old also," while Jochebed would still have been an elderly woman of seventy-three when Moses was born! And should we further postpone Jochebed's birth to the end of Levi's days, the wonder of his begetting a child will be greater than that of Abraham!

But I will tell you a true principle, clearly indicated in the Torah. Scripture mentions miracles performed through a prophet and which he previously prophesied, or performed by an angel who is revealed in the course of a Divine mission, but those effected naturally in order to help the righteous or destroy the wicked are not mentioned in the Torah or in the books of the prophets. May this be "hot gold poured into the mouth" of this wise man who refuted the words of our Rabbis in the matter of Phinehas and similar matters in many places.

Why should Scripture mention hidden miracles when all the foundations of the Torah are hidden miracles. In the entire scope of the Torah there are only miracles, and no nature or custom. All assurances of the Torah are in the form of signs and wonders, as it is not natural that he who has connection with one of the forbidden degrees of marriage or he who eats forbidden fat suffers excision or death. Nor is it by nature that the heavens become as iron because we have sowed our fields in the Sabbatical year. Similarly, an the assurances of the Torah concerning those blessings [which will result from our observance of the law], and all the good fortune of the righteous ones because of their righteousness, as well as all the prayers of our king David [in the book of Psalms] and all our prayers, all are founded upon miracles and wonders, except that there is no heralded change in the nature of the world, as I have already mentioned, and I will yet explain it further, with the help of God.

וְאָם יֹאמֵר שָׁנּוֹלְדָה לוֹ אַחַר שִׁבְתּוֹ בְּמִצְרִים יָמִים רַבִּים, וְהִנֵּה נַחֲשֹׁב בְּמִצְרִים יָמִים רַבִּים, וְהִנֵּה נַחֲשֹׁב שֶׁהוֹלִיד אוֹתָה אַחַר רִדְתּוֹ לְמִצְרַיִם חֲמִשִׁים וְשָׁבָע שָׁנָה, וְהוּא יִהְיֶה בֶּן מִאָה שָׁנָה, כִּי בְּרָבְתוֹ הָיָה בָּן מ״ג שָׁנִים, וְהִנֵּה יִהְיוּ בָּזֶה בְּרְבְתוֹ הָיָה בְּּלְאִים, שֶׁיִּהְיֶה הוּא זָקֵן כְּאַבְרָהָם שְׁנֵי פְּלָאִים, שֶׁיִּהְיֶה הוּא זָקֵן כְּאַבְרָהָם אֲשֶׁר הִוְּכִּיר הַכָּתוּב (לְעֵיל י״ז י״ז) הַלְּבֶן מֵאָה שָׁנָה יְנָלֵד, וּכְתוֹב (לְעֵיל י״ח י״ב) מַאָּה וַאַנִי זָקו, וְתִהְיֶה הִיא זְקֵנְה בְּלֶדֶת משֶׁה בַּת ע״ג, וְאִם נְאַחֵר עוֹד לֵידְתָה לְסוֹף יְמִי לֵנִי, הִנֵּה יִהְיֶה בְּלֶא גְּרוֹל מִשֶּׁל יְמִי לִנִי, הִנֵּה יִהְיֶה בְּלֶא גְּרוֹל מִשֶּׁל יְמִי לִנִי, הִנֵּה יִהְיָה בְּלֶא גְּרוֹל מִשֶּׁל אֵבְרָהם:

אָמֶת וּבָרוּר שָׁהוּא אָמֶת וּבְרוּר בּתּוֹרָה, כִּי הַנִּסִים הַנַּעֲשִים עַל יְדִי בַּיֹא שֻיִּתְנַבֵּא כֵּן מִתְּחָלָה אוֹ מַלְאָךְ נִגְלָה בְּיִא שֻיִּתְנַבֵּא כֵּן מִתְּחָלָה אוֹ מַלְאָךְ נִגְלָה בְּמַלְאֲכוּת הַשֵּׁם יַזְכִּיִם הַכָּתוּב, וְהַנַּעֲשִים מְאָלִיהֶן לַעֲזֹר צַדִּיק אוֹ לְהַכְּרִית רָשָׁע לֹא מֵאְלֵיהֶן לַעֲזֹר צַדִּיק אוֹ לְהַכְּרִית רָשָׁע לֹא יַזְבִּירוֹ בַּתּוֹרָה אוֹ בַּנְּבִיאִים, וְזֶהוּ זָהָב יִזְבִּירוֹ בַּתּוֹרָה אוֹ בַּנְּבִיאִים, וְזֶהוּ זָהָב רוֹתֵחַ יוּצַק בְּפִי הֶחָכָם הַזֶּה מִמֵּה שָׁהַשִּׁיב עַל רַבּוֹתֵינוּ בְּעִנְיֵן כִּנְחָס (בַּמִּרְבָּר כ״ה י״ב) עַל רַבּוֹתֵינוּ בְּעִנְיֵן כִּנְחָס (בִּמְרְבָּר כ״ה י״ב) ווּלַתוֹ בְּמָקוֹמוֹת הַרְבָּה:

וְלַּפָּוֹה יַזְכִּירֵם הַכָּתוּב, כָּל יְסוֹדוֹת הַתּוֹרָה בְּנִסִים נִסְתִּרִים הֵם. וְעַם הַתּוֹרָה בְּנִסִים נִסְתִּרִים הֵם. וְעַם הַתּוֹרָה אֵין בְּכָל עִנְיָנוֹ רַק נִסִים לֹא טָבַע וּמִנְּהָג, שֶׁהֲרֵי יִעוּדֵי הַתּוֹרָה כָּלָם אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, כִּי לֹא יִכְּרַת וַיִּמוּת בַּשֶּׁבַע, הַבָּא עַל אַחַת מִן הָעָרִיוֹת אוֹ הָאוֹכֵל חֵלֶב, וְלֹא יִהְיוּ הַשְּׁכִייִם בְּבַרְזֶל בְּטִבְעָם מִפְּנֵי זָרְעֵנוּ בַּשָּׁנָה הַשְּׁכִיעִית, וְכֵן כָּל יִעוּדֵי הַתּוֹרָה בַּטוֹבוֹת הָשְּׁבִיעִית, וְכֵן כָּל יִעוּדֵי הַתּוֹרָה בַּטוֹבוֹת הְמָּלְנִת דְּנִל הַצְּלְחַת הַצַּדִּיִקִים בְּצִדְקְתָם, וְכָל הְפְלְּחֵת הַנֵּלְּהִי וְכָל הְפְלְחֵת הַצְּדִּיִקִים בְּצִּדְקְתָם, וְכָל הְפְלְּחֹת דְּוֹבְל הְפְלְחֵת הָעְּנִי וְכָל הְפְלְחֵת הַעָּבְיִי מְבְּלְחָת הְנְכָל הְנְכְלְחֵת הָעְנִי יִמְבְּרְתִי מָבְּרְסִם בְּצִּשְׁר הִוְבַּרְתִּי זֶה כְּבָר בְּיִי שְׁל עוֹלָם בַּאֲשֶׁר הִוְבַּרְתִי זֶה בְּבָר בְּיִבְרִת הַשֵּׁם (לְעֵיל י״ז א׳), וְעוֹד אֲפְּרְשׁנִּוּ בְּעָזְרַת הַשֵּׁם (שְׁמוֹת וֹ בִי, וְיִבִּרְא כִיוֹ יִיא):

I will give you faithful testimony to that which I have said. We know that from the time Israel came into the Land until the birth of our lord David, about three hundred and seventy years elapsed. These years are to be divided among four generations: Salmon, Boaz, Obed, and Jesse, each one being allotted ninety-three years. Thus when they begot children they were all approximately as old as Abraham was when he begot Isaac. Furthermore, each one begot his son in the year of his death, a most unusual thing, since in their era the general span of life was not a hundred years. And if one of them begot his son in his younger years, as is usual, the others would have had to be much older than Abraham, and thus the wonder concerning them would be exceedingly great since people in the generation of Abraham lived long, and in the days of David the average lifespan was reduced to a half.

And perhaps these four generations lived longer than their contemporaries for it is possible that Salmon was already advanced in years when he entered the Land of Israel, It is for this reason that the masters of Tradition, who are the true Sages, have attributed longevity to Obed, this being a covert miracle which was done the ancestor of the kingdom, the son of the righteous one, who had come to take refuge under the wings of the Divine Presence. The Sages similarly mention longevity in connection with Obed's mother, Ruth.

Now I have already explained that the wonder in the case of Abraham was not as the above mentioned Sage [Rabbi Abraham Ibn Ezra] and other masters of the Scriptures have thought. Abraham begot Isaac seventy-five years before his death, prior to the completion of two-thirds of his lifespan, and in all generations, old age does not affect people until three quarters of their lives have passed, just as the doctors have considered the divisions of life to be: childhood, youth, manhood, and old age. In these generations, when the lifespan is about seventy years, doctors do not consider a person aged until after sixty.

מה על נאמן עַד 77 וָהַבָּה אָמָן בוא שַׁאַמַרְתִּי. יַדַענוּ, כִּי מֵעֵת יִשְׂרָאֵל לַאָרֶץ עַד לְדַת אַדוֹנְנוּ דַּוְד הַיָה מַאוֹת וְשָׁבְעִים שׁנָה. וְהַיַּמִים יָתְחַלָּקוּ לְאַרְבַּעָה דּוֹרוֹת, שֵׁלְמוֹן וּבֹעַז וְעוֹבֶד וְיִשֵּׁי, וְיַגִּיעַ לְכַל אֲחַד מֵהֶם צ״ג שָׁנָה, וְהִנָּה כֻּלָּם זְקֵנִים קָרוֹב לְאַבְרָהָם, וָהַיוּ מוֹלִידִים כַּל אָחָד בִּשְׁנַת מוֹתוֹ שֵׁלֹא פָּדֵרֵךְ כָּל הָאָרֵץ, כִּי אֵין הַחַיִּים בִּזְמַנָּם הוֹלְיד מהם אחד שַׁנָה. וְאָם בָּבַחַרוּתוֹ כַּמִּנְהָג, יִהִיוּ הָאֲחֵרִים זָקַנִים מִאֹד יוֹתֵר מֵאַבְרָהָם, וִיהִי בַּהֵם הַפֵּלֵא גַּדוֹל יוֹתֵר מָאֹד, כִּי יָמֵי הָאָדָם בִּדוֹר אַבְרָהָם אַרָכִּים, וּבִשְׁנוֹת דָּוִד חָזְרוּ לְמַחַצִּיתָם.

וְאוּלֵי חָיוּ יוֹתֵר, כִּי אֶפְשָׁר שֶׁהָיוּ לְשַׁלְמוֹן יָמִים רַבִּים בְּבוֹאָם לָאָרֶץ, וְלָכֵן נָתְנוּ אַנְשֵׁי הַקַּבָּלָה וְהֵם חַכְמֵי אֲמֶת לְעוֹבֵד יָמִים רַבִּים, וְהוּא גֵס נִסְתָּר נַעֲשָׂה לַאֲבִי הַמְּלוּכָה בֶּן הַצַּדֶּקֶת הַבָּאָה לַחֲסוֹת תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה. וְכֵן יַזְכִּירוּ בָּאָמוֹ אֹרֶךּ יַמִים רַבִּים:

זּכְבֶּר פֵּרַשְׁתִּי כִּי הַפֶּלֶא בְּאַבְרָהָם אֵינֶנוּ
כַּאֲשֶׁר יַחֲשֹׁב הָחָכָם הַנִּזְכָּר וְזוּלָתוֹ
מִבַּעֲלֵי הַמִּקְרָא, כִּי אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת
יִצְחָק טֶרֶם מוֹתוֹ שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ שְׁנָה,
וְהְנֵּה לֹא עֶבְרוּ עָלָיו שְׁנִי חֲלָקִים בְּיָמִיו,
וְהָאֲנָשִׁים בְּכָל דּוֹר אֵין הַזִּקְנָה בָּהֶם עַד עֲבוֹר עֲלֵיהֶם שְׁלֹשֶׁת חֶלְקִי יְמוֹתָם, כַּאֲשֶׁר יְחַשְׁבוּ הָרוֹפְאִים הַיַּלְדוּת וְהַבִּחְרוּת וְהַאָּלֶה אֲשֶׁר וְהַאִּיִים בְּהָם בְּיִלְדוּת וְהַבִּחְרוּת וְהַאָּלֶה אֲשֶׁר וְהַיִּמְים בְּיָם שְׁנָה לֹא יְחַשְׁבוּ לֹוֹ הַיָּמִים בְּיָם שְׁנָה לֹא יְחַשְׁבוּ לֹוֹ הַרִּמִים בּיִּמִים בְּיִבְים שְׁנָה לֹא יְחַשְׁבוּ לֹוֹ הַרִּמִים בִּיִּים שְׁנָה לֹא יְחַשְׁבוּ לֹוֹ הַרִּמִים בּרִים שְׁנָה לֹא יְחַשְׁבוּ לֹוֹ הַרִּיִּים הַרְיִּמִים בְּיִם בְּיִם בְּיִבְים שְׁנָה לֹא יְחַשְׁבוּ לֹוֹ הַרִּיִּים בְּיִם בְּיִבְים בִּיִּים בְּיִבְים בְּיִבְים בִּיִּים בִּיִּים בִּיִּים בְּיִבְים בְּיִבְים בִּיִּים בְּיִבְים בִּיִּים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בִּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בִּיִבּים בְּיִבְים בִּים בְּיִבִים בְּיִבִים בְּיִם בְּיִבִים בְּיִבְים בְּים בְּיִבִים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בִּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְּים בְּיִבְים בְּיִבְּים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִבְּים בְּיבְּים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִבְים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִּים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִיוּים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיבְּיִים בְּיִים בְּיוֹינְיוּיוּ בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִיוּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיבְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיבְּיִים בְּיִיבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוּבְּיּים בְּיִים בְּיִּים בְּיבְּים בְּיבְּיִים בְּיִבְּיִּים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּי

Moreover, Abraham begot many children forty years after the birth of Isaac, and the wonder is thus manifoldly miraculous! And should we say that God caused Abraham to revert to his youthful days, it may be asked why Scripture does not mention this great wonder when it was an open and known miracle which is contrary to nature.

Moreover, it is known that in this present generation some men beget children until they are full seventy or eighty years old and more, depending upon the extent to which they retain their natural vitality. Women also have no specific time [for ceasing to conceive], as long as they have their period they can give birth. However, the wonder in the case of Abraham and Sarah, as I explained there, was due to the fact that they had not begotten children in their younger years, and now together they begot a child. In the case of Sarah there was an additional wonder, i.e., that the manner of women had ceased with her, and after this happens, women no longer give birth.

Now if Jochebed lived as many years as her father Levi had, and if her vitality remained with her until near her old age, as is the way of women, it would be no wonder if she gave birth at the time set forth by our Rabbis, [namely, at one hundred and thirty years of age]. It is because God wanted to redeem Israel though the brothers [Moses and Aaron], and since the time of the redemption had not yet come, He delayed their birth many years until their mother was old. Nothing is too difficult for the Eternal.

וְעוֹד פִּי אַבְרָהָם הוֹלִיד בָּנִים רַבִּים אַחֲרֵי אַרְבָּעִים שָׁנָה מִלֶּדֶת יִצְחָק, וְיִהְיֶה הַפֶּלֶא כִּפְלֵי כִּפְלַיִם. וְאִם נֹאמֵר שֶׁהֶחֲזִירוֹ הָאֵל לִימֵי בַּחוּרוּתִיו יִקְשָׁה עָלָיו, כִּי לֹא הִזְכִּיר הַכָּתוּב הַפֶּלֶא הַנָּדוֹל הַזָּה, וְהוּא גַס גַּלוּי וּמְפַרְסָם בְּהֵפֶּךְ מִן הַשֶּבַע:

וֹמָן הַיָּדוּעַ כִּי הָאֲנְשִׁים בַּדּוֹר הַזֶּה, מֵהֶם שֵׁיוֹלִידוּ בְּזְקְנָתָם עַד מְלֹאת שִׁבְעִים שָׁנָה וְיוֹתֵר, כְּפִי הִתְקוֹמֵם שָׁנָה וְיוֹתֵר, כְּפִי הִתְקוֹמֵם בָּהֶם הַלַּחוּת לְפִי טִבְעָם. וְגַם הַנָּשִׁים אֵין לְהֶם זְמָן, וְכָל עוֹד הֵיוֹת לָהֶן הָאֹרַח מֵּלִדְנָה, רַק הַתִּימָה בְּאַבְרָהָם וְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר מֵּלִדְנָה, רַק הַתִּימָה בְּאַבְרָהָם וְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר פֵּלְדְנָה, וְעוֹד בְּנְעוֹרֵיהֶם וְעַבָּת הָיִה מְנֶּה מִנֶּה מְנָה אֹרַח בַּנְשִׁרָה הָיָה פָּלֶא כִּי חָדַל מִמֶּנָה אֹרַח כַּנְשִׁים וְאַחֲרֵי כֵן לֹא תִּלִדְנָה:

וְתִתְקַיֵּם נְּהִי וֹכֶבֶּד כִּימֵי אָבִיהָ,

וְתִתְקַיֵּם בָּה הַלַּחוּת עַד קרוֹב

לְזְקְנָתָה כְּמִשְׁפֵּט הַנְּשִׁים, אֵינֶנוּ פֶּלֶא אִם

תּוֹלִיד בַּזְּמָן אֲשֶׁר נָתְנוּ לָה רַבּוֹתִינוּ, מִפְּנֵי
שֶׁרָצָה הָאֱלֹהִים לִגְאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל עַל יְדִי
שָׁרָצָה הָאֱלֹהִים לִגְאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל עַל יְדִי
הָאַחִים הָאֵלֶה וְלֹא הִנִּיעַ הַקַּץ, אִחֵר לֵדָתָם
יָמִים רַבִּים עַד כִּי זָקְנָה אִמָּם. וְלֹא יִפְּלֵא
יָמִים רַבִּים עַד כִּי זָקְנָה אִמָּם. וְלֹא יִפְּלֵא